مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

عبدالقیوم میرزاده

۲۰۲۱/۰۶/۱۴

کتاب

زنان

و مشکلات فرا روی شان در جامعهٔ افغانی

نویسنده

عبدالقیوم میرزاده

پیوسته به گذشته (قسمت سی و هشتم)

منفعل بودن و ضعف زنان در برابر مصایب اجتماعی علیه خود

قابل یاد آوری میدانم باوصف منفعل بودن زنان جامعهٔ ما که در ادوار تاریخ خاصتاً تاریخ معاصر کشوردر حالت انفعال بسر میبردند،عدهٔ از زنان کشور ما در سیر همین تاریخ با آنکه به نحوی بارگران استبداد و تبعیض را بدوش میکشیدند و میکشند و استبداد مرد سالاری هیچ زمینه ای را برای رشد، پویایی و تبارز زنان مساعد نگذاشته بود با فداکاری های بزرگ این زنان قهرمان، فداکار توانستند دین شان را در راه ارتقای فرهنگ، علم، ادب، سیاست، بیداری زنان جامعهٔ ما، آگاهی و انسجام شان برای دستیابی به آرمان آزادی از سیطره فرهنگ مرد سالار ادا کرده وبا ارسال پیام صریح و روشن مبنی بر توانمندی زنان جامعهٔ ما نامهایشان را ثبت اوراق زرین تاریخ کشور کردند. این شیر زنان با آنکه به شکل سازمان یافته برای آزادی و برابری زنان جامعهٔ ما تشکیلات نداشتند اما با عملکرد ها و فعالیت های ادبی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و رزمی شان بهترین سرمشق هایی به زنان جامعهٔ ما بودند که در شرایط اختناق فرهنگی و مذهبی و محدودیت های سنتی توانستند پیام بیدارگر به زنان جامعهٔ ما بدهند که این زنان اند باید بیدار شوند و جامعه را بیدار سازند وحق شان را بگیرند، این زنان اند که باید بجنبد و جامعه را بجنبانند. که میتوان از شیر زنانی چون:

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارئ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

- سوریا خانم ادیب، شاعر و سخنوری بزرگ که در عصر ویدی میزیسته و فردوسی در شاهنامه از آن یاد آوری های فراوان کرده است.
- رودابه کابلی دختر محراب حاکم کابل به قول فردوسی در شاهنامه یکی از زیباترین زنان دورانش بوده او همسر زال بود و مادر رستم که در شجاعت بینظیر بوده و طرز زنده گی این زن نامور از جمله قصه های دل انگیز وارزشمند شاهنامه فردوسی بوده که از دل انگیز ترین سوژه های ادبی جهان به شمار میرود. رودابه تمام ثروت خود را به افراد فقیر بخشید وزنده گی بسیار عادی داشت.
- تهمینه سمنگانی تهمینه دختر شاه سمنگان که به قول فردوسی از زنان دلیر و نامور زمانش بوده با رستم پهلوان شمشیر زن ازدواج کرده که پسری به نام سهراب به دنیا اوردند، که پسرش از پهلوانان ودلیران بزرگ بود که داستان جالب زنده گی تهمینه از معروفترین داستانهای کشور ماست
- رابعه بلخی دختر کعب فُراری فرمانروای بلخ و سیستان بود سخنور توانا ومعروف که در اوایل قرن چهارم هجری سالهای (۹۱۴ – ۹۴۳) میلادی در بلخ میزیسته و بحیث نخستین شاعر زن در زبان دری شناخته میشود. از شاعران بزرگ عصر و همپای رودکی و عطار گامهای ارزشمند برداشته است. در فضیلت، کسب علم و دانش سر آمد دورانش بود. در فصاحت و بلاغت کلام در ادب دری خدمات ارزشمندی انجام داده است.
- سلطان رضیه غوری دختر سلطان شمس الدین التمش غوری از شاهان نامدار هندوستان میباشد. این زن نامور درسالهای ۱۲۳۶ تا ۱۲۴۰ میلادی تاج و تخت را از پدرش به میراث گرفت. سلطان رضیه اولین پادشاه زن در هندوستان و اولین پادشاه زن در جامعهٔ اسلامی در جهان میباشد و از استعداد سرشار، درایت و ذکاوت در عرصه سیاست، تدبیر اداره و حکومت، علوم دینی و ادبی برخوردار بود. او شاعر با قریحه بود و بنام شرین غوری و شیرین دهلوی شعر می سرود. او نقش بسزایی در بیداری و آزادی زنان هند خاصتاً زنان مناطق شمال و شمال غرب هند از زیر فشار مضاعف مرد سالاری داشت
- زرغونه کاکر درسال 784 ه.ق بدنیا آمده، زرغونه کاکرشاعر، عارف، عالم و از بزگترین و مشهور ترین خطاطان عصرش بود. در پته خزانه از وی بنام اولین شاعر زبان پشتو یاد آوری شده است. موصوف برای اولین بار در تاریخ زبان پشتو بوستان شیخ مصلح الدین سعدی را به پشتو ترجمه کرد.
- نازوانا متولد سال (۱۶۴۳ م) بوده، موصوف دختر سلطان ملخی توخی که از بزرگان ساحات جنوبی و جنوب غربی کشور ما بود، میباشد. نازو انا شخصیت مدبر، اندیشمند، شاعر و ادیب بود. وی در دامانش میرویس خان هوتک را منحیث یک شخصیت پر افتخار این مرز و بوم، شاعر ، ادیب و دولت مدار نامدار پرورش داد که بنام میرویس نیکه تا امروزه از افتخارات ملی کشور ما شمرده میشود همان بود که میرخان یا میرویس خان هوتک در سال ۱۷۴۰ هجری ملت و وطن رااز دست چپاولگران، متجاوزین و اشغالگران فارس نجات داد و اساس یک حکومت مستقل افغانی را گذاشت. در تاریخ آورده اند که ملخی توخی دریک جنگ با دشمن به شهادت میرسد و پسرش حاجی عادل خان برادر نازو برای مقابله با دشمن به جنگ میرود و نازو خواهرش را برای حفاظت قلعه پدرش میگمارد، و خود در پهلوی محافظان دیگر لباس نظامی برتن میکند و با وسایل جنگی خودش را تجهیز میکند و مردانه وار از قلعه حفاظت میکند. حدود دوهزار بیت درج دیوان اشعار نازو انا میباشد.
- میرمن زینب خواهر شامحمود هوتکی بود که اصفهان را فتح کرد . میرمن زینب و در حکومت داری وعلوم دینی مهارت زیادی داشت وشاعر شیرین سخن و ادیب بود.
- گوهر شاد بیگم ملقب به گوهر شاد آغا از زنان ادیب، مدبر، سیاست مدار با نفوذ در عصر تیموریان هرات بود. پدرش غیاث الدین تَر خان از بزرگان با صلابت سلسله تیموریان هرات بود و لقب تَر خان که یکی از مناصب با اهمیت سلسله تیموریان بود که بیشتر مفهوم نماینده شاه در میان مردم را میرساند چنگیز بوی داده بود.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دليکني د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ

گوهر شاد بیگم برادرش امیر قره یوسف که در دربار تیموریان سمت وزارت را داشت در کارش یاری میرساند. موصوفه در همین زمان مکتب بزرگی را که از بزرگترین مراکز علمی آسیا در زمانش محسوب میگردید اعمار کرد وآنرا با درایت فراوان اداره میکرد. و همچنان در کنار این مرکز علمی بزرگ مسجدی اعمار کرد که از زمره ۱۰ ساختمان بلند دنیا از آنزمان محسوب میگردد. مادرش بانو خان زاده بیگم در مشهد کنار امام رضا دفن است. او و همسرش سلطان شاهرخ تیموری، نوعی رنسانس فرهنگی، از طریق صرف حمایت بی‌دریغ خود از هنر و جذب هنرمندان، معماران، فیلسوفان و شاعران به دربار خود به‌وجود آوردند. عبدالرحمن جامی یکی از مشهورترین هنرمندانی بود که تحت حمایت ایشان قرار گرفت. گوهرشاد به تاریخ و ادبیات علاقه‌مند بود و مهری هروی، از زنان شاعر نامدار قرن نهم، مصاحب و ندیمه او بود. بسیاری از نمونه‌های بدیع معماری دوره تیموری در هرات که زیر نظر او اعمار گردیده است هنوز باقی است و امروزه آثار معماری، مینیاتور، کتب خطی، آثار خوشنویسی و دیگر هنرهای ظریفه از آن دوران به‌جا مانده است که از ممتازترین آثار هنری در جهان محسوب می‌شوند. از آثار و بناهای خیریه‌ای که توسط گوهرشاد بیگم بنا شد، مسجد جامع هرات، مدرسه و خانقاه شهر هرات و مسجد جامع مشهد در ایران بیش از همه اهمیت دارند که در هر دو شهر به نام آن بانوی نیکنام به «مسجد گوهرشاد» موسوم و مشهور می‌باشند و از شاهکارهای هنر معماری و کاشی کاری قرن نهم هجری به‌شمار می‌روند. همچنین او آثار ارزنده‌ای در حرم امام رضا و اطراف آن پدیدآورد، از جمله دو رواق «دارالحفاظ» و «دارالسیاده» را بنا کرد. معمار این دو رواق و دو مسجد در هرات و مشهد، قوام‌الدین شیرازی بود.

این زن نیکوکار پس از سن ۸۰ سالگی در سال ۱۴۵۷ م در جریان قیام میرزا ابوالقاسم بابر در دوره سلطنت سلطان ابوسعید، به دسیسهٔ جمعی از امرا و مشاوران سلطان ابوسعید به دستور آن پادشاه در شهر هرات کشته شد و در کنار قبر فرزندش شاهزاده بایسنقرمیرزا و همسرش سلطان شاهرخ تیموری در مجموعه مدرسه و مسجد گوهرشاد هرات به خاک سپرده شد که آرامگاه او هنوز باقی است.

- بی بی الایی نوه با یزید روشان و یکی از فعالین جنبش روشان بود و زن با فضیلت بود وی در مبارزات ملی روشانیان نقش مهمی داشت وبسیار شجاع و باهمت وصاحب علم ودانش فراوان بود.

- حلیمه ختک متولد سال ۱۶۵۵ میلادی بوده و از مشهور ترین شاعران زبان پشتو میباشد. حلیمه ختک دختر خوشحال خان ختک شاعر حماسی معروف و نامدار زبان پشتو بود. بی بی حلیمه ختک به سبک بسیار روان و ساده اما با شیرین کلامی شعر می سرود. در سرودن اشعار بیشتر از سبک پدر یعنی خوشحال خان ختک پیروی میکرد. تاریخ او را بنام زن عارف، فاضل و اندیشمند ثبت سینه خویش کرده است.

- شاه خانم زن سلطان ابراهیم لودی به قول تاریخ نگار با عضمت کشور ما مرحوم پوهاند استاد رشاد در سال ۱۵۵۴ میلادی زمانیکه بابر سلطنت لودیان را در هندوستان سرنگون و دهلی و آگره را فتح کردسلطان ابراهیم لودی آخرین سلسله دار لودیان را به قتل رساند. پسر خورد سال وی را با مادرش به افغانستان تبعید کرد. موصوف در مسیر را حین عبور از دریای اتک در منطقه سینده خود را به دریا پرتاب کرد و مرگ را بر زنده گی در اسارت ترجیح داد.

- دکتور حبیب الله تژی در کتاب خود به نام (پشتانه) در باره قهرمانی های رزمی خانم شابوری شاه پیری مینویسد، بروایت تواریخ، هنگامی که لشکریان بابُر بر دهکده شابوری یا شاه پیری حمله کردند، شاه بوری به شوهرش گفت: باید ما جلو لشکر مغول را بگیریم! اما شوهرش که شجاعت ایستادگی را نداشت، بسخن شاه بوری گوش نداد. شاه بوری هم به تنهایی بجای شوهرش از داخل خانهٔ کپری خود با سپاهیان بابر به جنگ پرداخت. هریک از سپاهیان بابر که میخواست از مقابل خانه او عبور کند، هدف تیر شاه بوری قرارمیگرفت ونقش زمین میشد. او چنان تیر انداز مهر بود که تیرش هرگز خطا نمیرفت و بدین سان شاه بوری تعداد زیادی از افراد بابر را زخمی واز صف محاربه خارج کرد. سرانجا سپاهیان که جرئت پیشروی را از دست داده بودند، فریاد زدند: همه جمع شوید!

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

اینجا بلای عظیمی جای گرفته که عالمی را تباه ساخت. پس از آن سپاهیان از هرطرف بسوی خانه شاه بوری حمله کردند و با رها کردن تیرهای خود بدن لطیف او را سوراخ سوراخ کردند. سپس سپاهیان بدرون خانه رفتند تا ببینند که این چه کسی بوده که به چنین مقاومتی دست زده است؟ وقتی به خانهٔ کپری شاه بوری داخل شدند، دیدند که بجز یک زن کسی دیگری درخانه نیست که بدنش با تیرهای بسیاری سوراخ سوراخ شده است وآخرین نفس هایش را میکشد. متعجب شدند وخبر به بابر بردند . بابر بزودی کس فرستاد که او را نکشید و زنده به نزدیک من آرید. اما تا این خبر به سپاهیان رسید، شاه بوری درگذشته بود. وقتی بابر از مرگ این زن شجاع مطلع شد، سخت متاثر گردید و افراد خود را ملامت کرد که چنین زنان را هیچکسی نمیکشد و باید تا پیش من می آوردید، گفتند او چنان تیر میزد که زره ما هم جلوش را گرفته نمیتوانست و ما فکر میکردیم که او باید یک مرد باشد و بنابرین کشته شد. پادشاه و تمام لشکریان از شجاعت آن زن درتعجب وحیرت فررفتند و او را آفرین میگفتند.از آن پس هر وقت که درحضور بابُر نام طایفهٔ عمرخیل برده میشد، بابر از آنها تعریف میکرد وبخصوص از شجاعت شاه بوری، شاه پوری یا شاه پیری توصیف ها مینمود. پایان قسمت سی و هشتم (ادامه دارد)

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکي په خیر و لولـئ